

TELEGRAMMER FRA TEL AVIV

Torsdag

Ankommer i mørke til Ben Gurion-lufthavnen. En konkret omstændighed der snart får en yderligere metaforisk betydning, da jeg træder ind i ankomsthallen. Her mødes man som tilrejsende af kolossale billboards, hvor visirklædte soldater planter det israelske flag på palæstinensisk jord. Shalom og velkommen! Øjnene får man scannet på en blå maskine, der efter nogen betænkningstid spytter mit turistvisum ud med et fnys. Og så gelejdes man ellers videre til en timelang pas-kø samt et ekstra tjekket checkpoint med en mildt sagt kølig skrankepave. Hvorpå jeg omsider lukkes ind i det mere eller mindre forjættede land.

Har aftalt at mødes med dramatikeren Einat Weizman i centrum af Tel Aviv. Og her står man så i festsumvende kakofonisk metropol en tilfældig torsdag aften. Midt i en overflod af mad, neon og promiller der forekommer demonstrativ dekadent i skyggen af, hvad der finder sted i de israelsk besatte områder på Vestbredden blot en times kørsel herfra.

Men tilbage til Einat. Hun er ikke høj af statur, men så meget mere sej af styrke. En kompromisløs jødisk menneskeretsaktivist, foragtet i store dele af sit folk, men engang en feteret mainstream skuespiller med røde løbere og hele svineriet. Det stoppede ganske brat den dag hun iførte sig nedenstående T-shirt og valgte at fokusere sit kunstneriske arbejde på den israelske besættelse af Palæstina.

Hademails og dødstrusler begyndte at tikke ind, og der blev spyttet efter hende på gaden. Desuden blev hun blacklistet af det statsligt-kulturelle establishment. Ingen teatre eller filmproducenter ville ansætte hende, enhver statsstøtte var udelukket, og som kulmination fik den israelske kulturminister "Besættelsens fanger" forbudt, under påskud af at det var støtte til terrorisme! Det skete i forbindelse med forestillingens planlagte premiere på en velrenommeret teaterfestival i 2017, hvilket førte til at hele festivalen lukkede ned, da en del andre teatergrupper droppede deres deltagelse i protest mod den utilslørede censur.

De næste to år forsøgte Einat forgæves at få sit stykke opført på et israelsk teater, men ingen turde binde an med det. Omsider lykkedes det på en lille scene i Tel Aviv, men først efter man havde ansat en advokat til at tage sig af eventuelle retslige efterspil. Og det er altså denne modige kvinde jeg nu sidder og drikker kaffe med. Med mellemrum gløder hendes øjne; med mellemrum bliver de blanke, eller læberne bliver bistrø. Men hun er mere end almindelig begejstret ved udsigten til at få sin forestilling opført i Danmark.

Fredag

Næste formiddag træffer jeg hende på et bibliotek efter at have travet gaderne tynde i 30 graders november-varme. Einat har lejet et mødelokale, der med lige lovlig god fantasi giver mindelser om et klaustrofobisk forhørsrum. Et bord og to stole i et glasbur hvor man straks, men tilsyneladende forgæves spejder efter et overvågningskamera. I denne let paranoide stemning udveksler vi bunker af kreative idéer om den danske opsætning af "Besættelsens fanger".

Ovenpå 4 timers intensiv snak kæmper jeg mig op i en brandvarm bus og tager turen til Jaffa; den arabiske oldtidsby lige syd for Tel Aviv. Den går over 4000 år tilbage, og de bibelske myter fortæller, at det var fra havnen her, at Jonas stod ud - og blev slugt af en hval! I starten af det 20. århundrede var Jaffa stadig et vibrerende palæstinensisk handelscentrum, men så tog koloniseringen fart med den zionistiske bevægelses ambition om en eksklusiv jødisk stat i Palæstina. Nogle af de tilflyttende settlere etablerede en mindre bebyggelse nord for Jaffa, som med tiden blev til Tel Aviv, og i dag er de to byer så at sige smeltet sammen under israelsk herredømme.

I dag udgør palæstinensere således kun en tredjedel af befolkningen i Jaffa, om end den i høj grad har bevaret sit arabiske præg. Især den gamle bydel er meget smuk med sin labyrint af gyder og pittoreske stenhuse. Her finder man også det stemningsfulde Jaffa Teater, den eneste hebraisk-arabiske scene i Israel, hvor både et jødisk og palæstinensisk kompagni holder til. De spiller som udgangspunkt hver deres forestillinger, men laver ind imellem også teaterprojekter sammen.

Jeg får blandt andet lov at se deres kostumelager, og sandelig om der ikke hænger en tro kopi af de blå skjorter med emblemer, der bæres af israelske fangevogtere. Dem kunne vi

godt tænke os at låne til "Besættelsens fanger", men det er næppe tilrådeligt at forsøge at få dem gennem lufthavnens sikkerhedskontrol og hjem til FÅR302 i Nyhavn...

I stedet slår jeg mig ned på en nærtliggende fortorvsrestaurant. Og ved et sært sammen-træf er dagens ret den arabiske Mujadara (kogte linser med karamelliserede løg). Netop denne ret er omdrejningspunktet i en ret morsom scene i Einats stykke, hvor nogle fanger - midt under en sultestrejke - skændes om den perfekte måde at lave Mujadara på. Med eller uden yoghurt? Med eller uden salat? Well, jeg får begge dele; ingen grund til brok.

Få timer senere venter et møde med endnu en stærk personlighed. En engelsk/jødisk kvinde på omkring de 80, bosiddende i et Tel Avivs velhaverkvarterer, og hos hvem Einat og den danske gæst er inviteret til middag. For mange år siden flyttede hun til Israel som glødende zionist, men fik en temmelig bitter smag i munden, da hun fandt ud af, hvad projektet indebar. I dag er hun en markant fortæller for palæstinenserne og afholder jævnligt dialog-diner med særligt udvalgte gæster. Denne aften tæller de bl.a. den græske ambassadør og en fremtrædende palæstinensisk overlæge. Der er også en tidligere israelsk soldat, som i dag er tilsluttet Breaking the Silence; en organisation der indsamler vidnesbyrd om de overgreb, som værnepligtige sættes til at begå i de besatte områder.

Lørdag

I dag går turen så ud af Tel Aviv. Einat har nævnt muligheden af at tage til Hebron på Vestbredden, hvor konfrontationen med israelske bosættere er på permanent højblus. Ustandselig bliver palæstinensiske kvarterer angrebet med hærens passive og aktive medvirken. Oliventræer brændes ned, helligdomme vanæres osv. osv. Og netop denne lørdag tegner til at blive turbulent. Her strømmer tusindvis af bosættere hvert år til Hebron for at marchere gennem byen og udråbe den som deres. Den oplevelse er vi ikke specielt trygge ved, og ganske berettiget skal det vise sig. Det udarter til heftige gadekampe med adskillige sårede til følge.

Ergo vælger vi alternativet: At besøge en af hovedkilderne til "Besættelsens fanger", som Einat har interviewet adskillige timer om livet i et israelsk fængsel. Han bor nu ikke langt fra Tel Aviv i en by, der var arabisk frem til dannelsen af staten Israel i maj 1948. Allerede i juli samme år blev byen indtaget af den israelske hær, og alle dens 25.000 palæstinensere blev tvunget på flugt til fods. Bortset fra nogle få hundrede der blev indespærret i en lejr, som israelerne paradoksalt nok kaldte for "ghettoen". Efter et par år slap man fangerne fri, hvorpå de kunne *ansøge* om at flytte ind i deres egne huse igen...forudsat at de i mellemtiden ikke var givet bort til jødiske tilflyttere. Hvilket var tilfældet for de fleste.

I dag er kun 1/3 af byens borgere palæstinensere med gennemsnitligt markant ringere leveforhold. Meget sigende er der på visse strækninger i byen opført en decideret mur, der adskiller de to befolkningsgrupper, og de jødiske kvarterer har tydeligvis bedre boliger, renovation, vejvedligehold, kulturelle faciliteter m.v.

Og her bor altså Einats primære fangekontakt, som vi ikke kan nævne ved navn, da det meget vel kunne føre til repressalier imod ham. Han fortæller, at han i 25 år sad i fængsel for en mislykket sabotage mod et israelsk militærkøretøj. Heraf 7 år i total isolation blandt andet for som fangernes talsmand at kræve bedre vilkår, såsom madrasser på sengene, adgang til bøger og medicin, flere besøg og længere gårdture.

Faktisk blev han dømt til noget mere end de 25 år, men han slap tidligere ud som led i en fangeudveksling. Frem til udløbet af den fulde dom må han dog ikke forlade landet, end ikke besøge venner og familie på Vestbredden, og flere gange årligt skal han møde til forhør hos den israelske sikkerhedstjeneste. Desuden er det svært for ham at finde lønnet arbejde, da ingen israelsk arbejdsgiver vil ansætte ham.

Hvad angår hans oplevelser i fængslet, herunder torturen og de barske forhør, er det meste detaljeret beskrevet i Einats stykke, men supplerende kan han fortælle, at han har deltaget i hele 10 sultestrejker. Og at de indsatte har en ret så frodig fantasi, når det kommer til at smugle ting ind og ud. F.eks. bliver breve med bittesmå bogstaver gemt i slik (normal post censureres) og mobiltelefoner skjult i overvægtige besøgendes mavefolder! Tilmed sæd lykkes det nogle gange at få igennem, så flere palæstinensiske kvinder faktisk er blevet gravide og har fået børn på den facon.

På vej ud af byen får vi et sidste indtryk, der på bizar vis sammenfatter den splittede virkelighed, ikke bare her, men i hele landet. På midten af en rundkørsel i det arabiske kvarter står et nøgent træ med udstrakte golde grene, som var det en protest mod den meningsløse armod. Træet er malet hvidt, men fred forbliver et fata morgana, så længe retfærdigheden udebliver. Her ventes der stadig på Godot...Da vi tager afsked med Hr. X holder han en hånd på hjertet og siger tak, fordi vi lader fangernes stemmer blive hørt.

Der er stille i bilen, da Einat og jeg kører tilbage mod Tel Avivs parallelsamfund. Hun skal hjem til familien, og jeg besøger en udendørs udstilling på den centrale Habima Square. Den består primært af videoer med den israelske hærs brutale behandling af børn på Vestbredden. Udstillingen er arrangeret af den jødiske menneskerettigheds-ngo B'Tselem, der i en nylig rapport betegner Israels behandling af palæstinenserne som decideret apartheid. Egentlig overraskende at udstillingen overhovedet får lov at finde sted. Da jeg senere på aftenen møder Einat en sidste gang, fortæller hun, at Tel Avivs borgmester pt. gør sig ihærdige anstrengelser for at vise byen fra dens mest liberale side. Dog ikke mere end at en tilsvarende arabisk udstilling næppe var blevet tilladt...

Søndag

Og så er der afrejse. Blot 2 ½ dag har man været her, men det føles som en uge. Tænker jeg, mens jeg travler langs den brede boulevard mod toget til lufthavnen. På stationen tror jeg for en kort stund at være havnet i en militærlejr. Det veritabelt *vrimler* med soldater. Instinktivt dukker jeg nakken og haster forbi dem, men må stoppe op ved dette sære syn:

Midt i forhallen står et flygel, hvorved en ungersvend sidder med et maskingevær mellem benene og spiller Chopin. En brav soldat på en betongrim station. Harmoniske triller i en pause mellem skudsalver.

Men til lufthavnen når man da - og hva' så? Der florerer jo en del beretninger om folk, der må gennem timelange og ofte ubehagelige forhør med udrejsepolitiet. Hvor har de været? Hvem har de talt med? Hvad har de i det hele taget været her for? Der bliver heldigvis ikke noget at sno sig udenom i denne omgang. Blot en begrænset fornøjelse ved intet mindre end 5 pastjek med og uden ansigtsscanning - blandt andet ved købet af en flaske vand!

Tilbage går det så mod puslingelandet, der med Jeppe Aakjærs sande ord "hygger sig i smug, mens verden brænder om dets vugge". Et land hvor børn ikke hives ud af sengen om natten af kampklædte soldater; hvor mindreårige ikke sættes i fængsel uden dom, hvor ingen dagligt står i timelang kø ved militære checkpoints blot for at komme på arbejde, og hvor ingen nedriver ens hjem for at give plads til en ulovlig bosættelse. Mange i Danmark aner ikke, at disse vilkår er palæstinensernes dagligdag. At give nogle af dem ordet og rette blot en smule op på ubalancen er en væsentlig drivkraft bag denne opsætning af "Besættelsens fanger". Einat Weizman har udvist stort mod og kunstnerisk integritet med sit doku-dramatiske værk. Vi vil gøre vores bedste for at yde det maksimale retfærdighed.

Jacque Lauritsen / december 2022